

De individualiteit van ieder blok groeit bij iedere -culturele- stap. Iedere stap is dan ook bedoeld om de identiteit van plekken naar buiten te laten komen vanuit het materiaal zelf.

Op zoek naar de grens tussen zoet en zout, zien we die zoektocht als een weg om onszelf open te stellen voor het eiland, het landschap, de bodem en haar bewoners.

In een grote hal vol spullen mogen we de lege vloeren tussen de stellingen gebruiken om te kijken wat we gemaakt hebben en wat het vertelt afhankelijk van hoe het wordt geëxposeerd. We hebben Aagje Feldbrugge op bezoek, conservator van het Koninklijk Zeeuws genootschap voor de wetenschap. Zij heeft in haar bachelor archeologie meegewerkt aan het opgraven van een veldoven in Arnhemuiden (ook Zeeland, maar dan op Walcheren). Ze

kijkt naar onze opstelling in twee naast elkaar staande groepen van ieder twaalf blokken, en herkent direct de vorm en maat als die van de kloostermop. De groep met twaalf min of meer gelijke blokken ziet ze als een beeld van de oven, en de andere groep als twaalf verschillende individuen, ieder met hun eigen karakter. Het zijn geen bakstenen, maar portretten. Wij zien ze ook zo, portretten die we niet geboetseerd hebben, maar die vrijkomen uit het materiaal zelf door het stoken.

We hebben geëxperimenteerd met andere opstellingen, onder andere één waarbij de twaalf individuen op schaal hun plek van herkomst in Schouwen aangeven. Even lijken we te vallen voor deze benadering omdat het beeld niet anekdotisch een kaart van het eiland blijkt te zijn, maar doet denken aan een veld met stenen, iets magisch, iets

tussen herdenken en een megalithisch monument in.

Uiteindelijk concluderen we dat het er ons niet om gaat waar op Schouwen de grond welk karakter heeft, maar dat we op zoek naar de grens tussen zout en zoet ontdekken dat de bodem slechts oppervlakkig (sic) eenduidig lijkt, en bij nadere beschouwing -culturele bewerking- duidelijk haar eigen karakter toont. En, net als bij de in suspensie gebrachte aarde in de accubakken die de bron zijn van onze eerste presentatie Grenswereld, blijkt het overgangsgedebied tussen zout en zoet groter dan dat er een grens is te bepalen. Twee blokken zijn herkenbaar zoet, en twee herkenbaar zout, de acht ertussen liggende tonen aspecten van beide. We besluiten de blokken zo op te stellen dat de chronologie waarin we ze maakten de positie bepaalt; samen geven ze een abstract beeld

van het eiland en lijkt de grens zoet/zout vooral het overgangsgedebied te zijn tussen ijzerrijk riviersediment (roodbakkend) en de door zee aangevoerde kalkhoudende klei (geelbakkend).

Waarschijnlijk zijn rivier- en zeesedimenten in het intergetijdengebied van het estuarium merendeels prima gemengd door per getijde afwisselend aanvoer vanuit zee en vanuit de rivieren. We vragen ons af of er ook periodes herkenbaar zullen zijn waarin de zee de overhand had, en in andere de rivieren. Als we op één plek een gat maken en per laag een kloostermop vervaardigen, vinden we dan een grensvlak of mogelijk meerdere grenzen tussen zout en zoet?

